

Asia: VN/16660/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset

Onko ehdotuksella vaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu, erityisesti lakien soveltamisalassa oleviin organisaatioihin? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

Perusteluista ja vaikutustenarvioinnista ei käy tarkemmin ilmi, mitkä ovat INSPIRE-direktiivin ja direktiivin 2003/4/EY (ympäristötietojen saatavuus) sääntelyjen suhteet esitettyihin lakiehdotuksiin. Esityksessä todetaan kyllä, että aiempi direktiivi julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä siihen tehtyine muutoksineen sekä erityisalojen tiedon avaamista koskeva sääntely, kuten INSPIRE-direktiivi, ovat jo vaikuttaneet positiivisesti tiedon saatavuuteen ja yritysten mahdollisuuksiin hyödyntää sitä.

Esityksen vaikutustenarvioinnissa todetaan, että avoimen datan parempi saatavuus ei yleisesti paranna pienten ja keskisuurten yritysten asemaa suhteessa suuriin yrityksiin, sillä useimmat avointa dataa hyödyntävät yritykset työllistävät yli 250 henkeä. Kuinka huomioidaan pienten ja keskisuurten yritysten yhdenvertainen tiedon saatavuus- ja hyödyntämismahdollisuus?

Ehdotuksessa ja direktiivissä ei velvoiteta rajapintojen, jotka olisivat nimenomaan avoimia, käyttöön. Mitä mieltä olette väitteestä, että viranomaiset oman harkintansa mukaan käyttäisivät avoimia rajapintoja joka tapauksessa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista?

Suomen metsäkeskus luovuttaa ympäristötietoja avoimen rajapinnan kautta lain Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä (419/2011) perusteella. Näemme, että avoimia rajapintoja voitaisiin käyttää harkinnan mukaan silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Tässä tapauksessa pitäisi selvittää, mitä tarkoitetaan tarkoituksenmukaisuudella ja mihin se tulee perustua. Mikäli tietoja pyydetään harvoin ja teknisen rajapinnan avaaminen aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia ilman siitä saatavia hyötyjä, viranomaisen voisi itse harkita milloin avoimen rajapinnan käyttö olisi tarkoituksenmukaista.

Onko ehdotettujen muutosten johdosta tarpeen muuttaa myös jotain erityislainsäädäntöä, jota ei esitysluonnoksessa ole tunnistettu?

Avoimen datan direktiivin tarkoituksena on edistää julkisen sektorin hallussa olevan tiedon uudelleenkäyttöä kaupallisiin ja muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin. Suomen metsäkeskus kerää ja jakaa tietoa Suomen metsistä. Valtaosa Metsäkeskuksen keräämästä aineistosta on sähköisessä muodossa avoimesti saatavilla metsätietolain (laki Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä (419/2011) perusteella. Metsäkeskuksen aineisto pitää sisällään tietoa muun muassa metsien kasvupaikoista ja puustosta, erityisen tärkeistä elinympäristöistä sekä metsien käytöstä.

Avointa metsätieto on saatavilla kolmessa eri muodossa: karttapalveluina, paikkatietoaineistoista muodostettuina tiedostopaketteina ja rajapintoina. Karttapalveluiden kautta avointa metsätietoa voi tarkastella suoraan selainikkunassa eli tiedon hyödyntämiseksi ei tarvita nettiselaimen lisäksi muita ohjelmia.

Paikkatietoaineistot ovat ennalta määrättyiltä alueilta muodostettuja tiedostopaketteja, jotka on mahdollista ladata omalle koneelle hyödynnettäväksi soveltuvia ohjelmia käyttäen. Rajapinnat mahdollistavat aineiston hyödyntämisen teknisen käyttöyhteyden kautta.

Metsäkeskus tekee tilastoja metsätietojärjestelmän sisältämistä tiedoista, joista osa julkaistaan nykyhetkellä verkkosivuilla.

Olisiko tarpeen tarkastella lakia Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä erityisesti sen jälkeen, kun komissiolta on saatu tarkemmat tiedot arvokkaista tietoaineistoista. Direktiivissä arvokkaiden tietoaineistojen teemaluokkia ovat 1. Paikkatiedot 2. Maan havainnointi ja ympäristö 3. Säättiedot 4. Tilastotiedot 5. Yritys- ja yritysten omistustiedot 6. Liikkuvuustiedot.

Arvioitavaksi tulee, ovatko nykyiset käytössä olevat rajapinnat teknisiltä ratkaisuiltaan direktiivin ja tiedonhallintalain edellyttämiä vai vaaditaanko lisäresursseja niiden uudelleen määrittelyyn ja toteuttamiseen.

Tarvitaanko avoimen tiedon rajapintojen julkaisuissa lisäksi informointia tietosuojaan liittyvistä velvoitteista, jos avoimet tiedot aiotaan yhdistää luonnolliseen henkilöön. Ja kuinka varmistetaan tiedonhallintalain tietoturvallisuuden ja kyberturvallisuuden toteutuminen. Edellyttänee organisaatioissa ainakin tietojen salassapito- ja julkisuus- sekä turvallisuusluokittelujen ajan tasalla olemista.

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Millaisiin yrityksiin toimialallanne tai alueellanne ehdotettu laki tulisi sovellettavaksi?

-

Tunnistatteko julkisia yrityksiä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on sen kanssa ristiriidassa?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä antamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja uudelleenkäytettäväksi?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä julkaisemaan tai julkistamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja, mutta jonka tosiasiallisena tarkoituksena tai vaikutuksena on tietojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin?

-

Onko ehdotetun lain soveltamisalassa oleviin yrityksiin tai muihin toimijoihin sellaisia vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko asiakirjojen uudelleenkäytön salliminen ominaista tai olennaista jonkin ehdotetun lain soveltamisalassa olevan julkisen yrityksen liiketoiminnalle?

-

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Onko ehdotuksella vaikutuksia tutkimusaineistoja tuottaviin tai julkaiseviin tahoihin, joita ei vielä ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

Selvyiden ja tulkintojen yhdenmukaisuuden vuoksi olisi hyvä täsmentää kuinka julkisten tutkimusaineistojen uudelleen käyttöä sovellettaisiin julkisen sektorin elimen (direktiivin julkisen sektorin elimiä ovat valtion viranomaiset, alue tai paikallisviranomaiset, sekä julkisoikeudelliset laitokset) kolmannelta osapuolelta tilaamiin tutkimuksiin ja näihin liittyviin tutkimusaineistoihin.

Onko olemassa riskiä siitä, että tutkimusaineistoja ei enää asetettaisi julkisesti saataville sen vuoksi, että ehdotettu laki tulisi niihin julkaisun johdosta sovellettavaksi?

-

Missä laajuudessa tutkimusaineistojen maksutonta saatavuutta edellytetään jo nykyään osana julkista tutkimusrahoitusta?

-

Tunnistatteko tutkimusaineistoja, niiden tuottamista tai hyödyntämistä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on ehdotetun sääntelyn kanssa ristiriidassa?

Tietoja voidaan luovuttaa tutkimuskäyttöön esim. tietosuojalain tai muun erityislainsäädännön perusteella. Sinänsä sääntelyssä ei liene ristiriitaa, mutta yhteydet on hyvä tunnistaa.

Arvokkaat tietoaineistot

Onko toimialallanne tai toiminnassanne tunnistettu tietoaineistoja, jotka mahdollisesti tai todennäköisesti tultaisiin komission toimesta säätämään arvokkaiksi tietoaineistoiksi?

Arvokkaiden tietoaineistojen on ehdotuksen mukaan oltava saatavilla maksutta, koneluettavassa muodossa ja ohjelmointirajapintojen kautta. Jo nykyisen lainsäädännön (INSPIRE, metsätietolaki) perusteella Metsäkeskus luovuttaa metsätietoja avoimen rajapinnan kautta.

Arvokkaista tietoaineistoista tullaan säätämään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella komission täytäntöönpanosäädöksiin perustuen. Nämä tiedot eivät ole lausunnon antamisen hetkellä tiedossa. Direktiivissä arvokkaiden tietoaineistojen teemaluokkia ovat 1. Paikkatiedot 2. Maan havainnointi ja ympäristö 3. Säättiedot 4. Tilastotiedot 5. Yritys- ja yritysten omistustiedot ja 6. Liikkuvuustiedot. Näistä tulkitsemme, että paikkatiedot, ympäristötiedot ja niihin liittyvät tilastotiedot ovat Metsäkeskuksen toiminnassa kertyviä tietoja.

Dynaamisen datan on oltava saatavilla heti keräämisen jälkeen ohjelmointirajapintojen kautta ja tarvittaessa useana kerralla ladattavana tiedostona. Esitysluonnoksessa dynaaminen data on määritelty nopeasti päivittyväksi tiedoksi, esim. antureiden välittämä tiedoksi. Tarvitaanko lisää esimerkkejä dynaamisesta datasta, jotta tulkinnot olisivat yhdenmukaisia. Dynaaminen data voinee samanaikaisesti olla myös arvokasta tietoaineistoa.

Onko toimialallanne tai toiminnassanne varauduttu arvokkaiden tietoaineistojen sääntelystä johtuviin vaikutuksiin? Miten kuvailisitte vaikutuksia ja niihin varautumista? Antakaa mahdollisuuksien mukaan myös euro- tai lukumääräarvioita.

Teknisten ratkaisujen mahdollisia muutostarpeita ja niiden vaatimia henkilöresursseja, kustannuksia ja aikatauluja sekä maksuttomuusedellytyksen vaikutuksia suoritteiden maksullisuuteen (Maa- ja metsätalousministeriön asetus suoritteiden maksullisuudesta) voidaan arvioida sen jälkeen, kun arvokkaista tietoaineistoista saadaan teemaluokkia tarkemmat tiedot.

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta ja ehdotetun sääntelyn vaikutuksista kokonaisuudessaan.

-

Riihikoski Saara
Suomen metsäkeskus